

Mats.Karling@vll.se

Child behaviour and pain after hospitalization, surgery and anaesthesia

Mats Karling

Umeå University Medical Dissertations New Series NO. 1062. Umeå 2006-11-25

Smärta och beteende hos barn efter sjukhusvistelse operationer och narkos

Smärta är vanligt förekommande efter operationer och många undersökningar visar att denna är underbehandlad hos barn. Smärta har fysiologiska konsekvenser men det är oklart om den också har psykologiska. Att barn som legat på sjukhus kan få psykisk påverkan av detta är känt sedan länge, men sjukhusvården för barn har avsevärt förbättrats under de senaste 100 åren.

Syftet med detta avhandlingsarbete är att undersöka hur vanligt förekommande akut smärta hos barn på sjukhus är i Sverige samt att undersöka eventuella psykologiska konsekvenser av smärta och sjukhusvistelse. Ett frågeformulär översattes och undersöktes för att se huruvida detta mätte beteenden hos barn, som skulle kunna vara orsakade av stress och negativa upplevelser under och efter sjukhusvistelsen. Undersökningen omfattade också faktorer som kan tänkas påverka beteendet.

Metoder: Förekomsten av smärta undersöktes via ett frågeformulär som utsändes till alla sjukhus som kunde tänkas vårda barn med akut smärta, frågeformuläret skulle besvaras av en läkare och en sjuksköterska.

Undersökning av beteendepåverkan och av frågeformuläret för detta, Post Hospital Behaviour Questionnaire (PHBQ) gjordes genom att följa 340 barn 2-13 år och deras föräldrar i samband med planerade operationer eller undersökningar i narkos. Före sjukhusvistelsen besvarade föräldrarna ett formulär med uppgifter kring familj, utbildning, syskon etc. samt eventuella tidigare sjukhusvistelser. Samtidigt ifylldes Child Behaviour Checklist (CBCL). I samband med sjukhusvistelsen skattade föräldrar sin och barnets reaktion vid narkosinledningen samt oro och smärta efter operationen. Personalen noterade föräldrarnas och barnets reaktion. Eventuell lugnande medicin före samt typ av narkosinledning noterades. Smärta, oro och illamående noterades av barn, föräldrar och personal efter operationen. 14 dagar efter hemkomsten tillsändes föräldrarna ett formulär med PHBQ samt CBCL samt frågor kring smärta och illamående efter hemkomsten.

Resultat: 23% av barnen efter operation hade måttlig till svår smärta trots behandling och 31% av dem som hade ont av annan anledning. Smärtmätning förekom i 43%. 15% använde sällan eller aldrig morfin. Många uttryckte stora behov av utbildning. Den vanligaste orsaken till bristande smärtbehandling angavs vara bristande organisation som avsaknad av ordinationer.

Man fann att man kunde dela upp beteendepåverkan av barnen i fem

undergrup-per: Allmän ängslan och oro - tillbakadragenhet, ätstörning, separationsångest, regression - aggression samt sömn relaterad oro. Barn under 5 år hade högre PHBQ poäng(= mer problematiskt beteende efter sjukhusvistelsen) än äldre barn. Någon skillnad mellan könen kunde inte upptäckas.

Smärta i hemmet efter sjukhusvistelsen var den största riskfaktorn för försämrat beteende, men också om barnet var oroligt vid sövningen eller illamående efteråt. Barn boende med ensamstående förälder visade sig ha större risk att utveckla negativa beteendeförändringar. Boende på landet och lugnade medicin före visade sig vara skyddande, medan för barn som redan hade problematiskt beteende före, var risken för mera besvär större.

Slutsatser: Smärtbehandling av barn i samband med sjukhusvård verkar fortfarande vara otillräcklig, orsaken verkar huvudsakligen vara av organisatorisk karaktär. Postoperativ smärta fr. a i hemmet är en risk faktor för försämrat beteende efter sjukhusvistelse åtminstone i ett kort perspektiv, men yngre barn samt barn och de som bor med endast en vuxen i familjen är också utsatta för denna risk. Interventioner som syftar till bättre smärtbehandling i hemmet samt mindre stressfylld inledning till anestesi kan minska beteendepåverkan. Speciell hänsyn under vården till barn från familjer med ensamstående föräldrar, tidigare sjukhusvårdade eller med beteende problem kan också förbättra barns välbefinnande avspeglat i deras beteende efter sjukhusvård. Det finns stöd för att använda PHBQ för att mäta beteendepåverkan av barn efter sjukhusvistelse.